

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [MACIEJ SZPUNAR]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 30. janvārī¹

Lieta C-83/17

KP, kuru pārstāv māte,
pret
LO

(*Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Uzturēšanas saistības – Nespēja iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka – Valsts, kurā kreditoram ir pastāvīgā dzīvesvieta, maiņa – *Lex fori* piemērošana

I. Ievads

1. Šis tiesvedības ietvaros *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) lūdz Tiesai interpretēt Hāgas 2007. gada protokola² noteikumus saistībā ar lietu, kurā tiesai radušās šaubas par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem.
2. Pēdējā laikā Tiesa vairākas reizes ir sniegusi atbildes uz lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurus iesniegušas valstu tiesas tiesvedībās par uzturēšanas saistībām attiecībā uz Regulu (EK) Nr. 4/2009³. Minētie prejudiciālie nolēmumi attiecās vai nu uz jurisdikcijas noteikumiem⁴, vai arī uz nolēmumu izpildes regulējumu⁵.
3. Līdz šim iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu gan neattiecās ne tieši uz Hāgas 2007. gada protokola noteikumiem, ne pat uz Regulas Nr. 4/2009 15. pantu, kurā – attiecībā uz jautājumiem par piemērojamiem tiesību aktiem – ir atsauce uz šo protokolu. Tādējādi šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pirmais, kurā valsts tiesa lūdz Tiesu sniegt Hāgas 2007. gada protokolā ietvertu kolīziju normu interpretāciju.

¹ Oriģinālvaloda – poļu.

² Protokola teksts ir Padomes Lēmuma 2009/941/EK (2009. gada 30. novembris) par to, lai Eiropas Kopiena noslēgtu Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem (OV 2009, L 331, 17. lpp.; turpmāk tekstā – “Hāgas 2007. gada protokols”), pielikums.

³ Padomes Regula (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp., un labojums – OV 2011, L 131, 26. lpp.).

⁴ Skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Sanders* un *Huber* (C-400/13 un C-408/13, EU:C:2014:2461); 2015. gada 16. jūlijs, *A* (C-184/14, EU:C:2015:479). Skat. arī spriedumu, 2017. gada 15. februāris, *W* un *V* (C-499/15, EU:C:2017:118).

⁵ Spriedums, 2017. gada 9. februāris, *S*. (C-283/16, EU:C:2017:104).

II. Atbilstošais tiesiskais regulējums

A. Savienības tiesību akti

1. Regula Nr. 4/2009

4. Starptautiskās jurisdikcijas noteikumi lietās par uzturēšanas saistībām ir izklāstīti Regulas Nr. 4/2009 II nodaļā (“Jurisdikcija”). To vidū vadošā loma ir šīs regulas 3. pantam “Vispārīgi noteikumi”, kurā ir paredzēts:

“Dalībvalstīs uzturēšanas saistību lietās jurisdikcija ir:

- a) atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesai vai
- b) kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesai, vai
- c) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz personas juridisko statusu, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar šādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība, vai
- d) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz vecāku atbildību, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar tādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība.”

5. Savukārt Regulas Nr. 4/2009 III nodaļas “Piemērojamie tiesību akti” 15. pantā “Piemērojamo tiesību aktu noteikšana” ir paredzēts:

“Uzturēšanas saistībām piemērojamus tiesību aktus nosaka saskaņā ar [Hāgas 2007. gada protokolu] [...] dalībvalstīs, kurām attiecīgais instruments ir saistošs.”

2. Hāgas 2007. gada protokols

6. Hāgas 2007. gada protokola 3. pantā un 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā, kā arī 4. panta 2. punktā ir paredzēts:

“3. pants

Vispārēji noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem

1. Uzturēšanas saistības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā ir kreditora pastāvīgā dzīvesvieta, ja vien šajā protokolā nav noteikts citādi.
2. Ja kreditors maina pastāvīgo dzīvesvietu, no dzīvesvietas maiņas brīža piemēro jaunās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktus.

4. pants

Īpaši noteikumi par labu dažiem kreditoriem

1. Šos noteikumus piemēro tad, ja uzturēšanas saistības ir:

- a) vecākiem pret saviem bērniem;

[..];

2. Ja kreditors, pamatojoties uz 3. pantā minētajiem tiesību aktiem, nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka, piemēro tiesas atrašanās valsts tiesību aktus.

[..]”

B. Vācijas tiesības

7. Vācijas tiesību aktos jautājums par prasībām piešķirt uzturēšanas līdzekļus par pagājušu laikposmu ir regulēts *Bürgerliches Gesetzbuch* (Vācijas Civilkodekss, turpmāk tekstā – “BGB”) 1613. pantā. Minētā panta 1. punktā ir noteikts:

“Kreditors ar atpakaļejošu spēku var pieprasīt saistību izpildi vai zaudējumu atlīdzību saistību neizpildes dēļ, tikai sākot no brīža, kad parādnieks nolūkā pieprasīt uzturēšanas līdzekļus ir ticis aicināts sniegt informāciju par saviem ienākumiem un aktīviem, [vai no brīža, kad] parādnieks ir nokavējis saistību izpildi vai ir sāka prasības par uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu izskatīšana tiesā. [..]”

C. Austrijas tiesības

8. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem prasība par uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu var tikt celta par pēdējiem trim gadiem. Saskaņā ar Austrijas pastāvīgo judikatūru bērna uzturēšanas līdzekļu maksāšanas pieprasīšana no parādnieka nav priekšnosacījums to saņemšanai par pagājušu laikposmu.

III. Fakti pamatlietā

9. KP – nepilngadīga persona, par ko ir pamatlieta, līdz 2015. gada 27. maijam kopā ar saviem vecākiem dzīvoja Vācijā. 2015. gada 28. maijā nepilngadīgā kopā ar savu māti pārcēlās uz dzīvi Austrijā. Kopš tā laika viņām minētajā dalībvalstī ir pastāvīgā dzīvesvieta.

10. Ar 2015. gada 18. maija prasības pieteikumu nepilngadīgā iesniedza Austrijas tiesā prasību par uzturēšanas saistībām pret savu tēvu – LO. Pēc tam ar 2016. gada 18. maija iesniegumu nepilngadīgā savu prasības pieteikumu papildināja tādējādi, ka pieprasīja no tēva arī uzturlīdzekļu izmaksu ar atpakaļejošu spēku par laikposmu no 2013. gada 1. jūnija līdz 2015. gada 31. maijam.

11. Pamatlietā nepilngadīgā norāda, ka saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 1. punktu uzturēšanas saistībām, kas tai pienākas par laikposmu, kad viņas pastāvīgā dzīvesvieta bija Vācijā, esot piemērojami Vācijas tiesību akti. Nepilngadīgā tomēr nevarot no sava tēva saņemt uzturlīdzekļus, jo saskaņā ar BGB 1613. pantu neesot izpildīti nosacījumi, lai celtu prasību par nesamaksāto uzturlīdzekļu izmaksu. Tādēļ atbilstoši Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktam uzturēšanas saistību par šo periodu izvērtēšanai esot piemērojami Austrijas tiesību akti, kuros nav paredzēti šāda veida nosacījumi attiecībā uz nepilngadīgajiem.

12. Nepilngadīgās tēvs savukārt norāda, ka saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktu tiesas atrašanās valsts tiesību aktu subsidiārās piemērošanas iespēja varot tikt apsvērta tikai tad, ja prasību ceļ parādnieks vai ja kompetentā iestāde ir valstī, kurā ne kreditoram, ne parādniekam nav pastāvīgas dzīvesvietas. Turklāt gadījumos, kad kreditors, kurš ir mainījis pastāvīgo dzīvesvietu, ir cēlis prasību par uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu ar atpakaļejošu spēku, neesot piemērojams Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts.

13. Pirmās instances tiesa nepilngadīgās prasību par uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu ar atpakaļejošu spēku noraidīja. Minētā tiesa uzskatīja, ka saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 3. pantu attiecībā uz tēva uzturēšanas saistībām pret nepilngadīgo laikposmā pirms nepilngadīgās dzīvesvietas maiņas ir piemērojami Vācijas tiesību akti. Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts nevarot tikt attiecināts uz uzturēšanas saistībām ar atpakaļejošu spēku. Uzturēšanas saistības, kas attiecas uz laikposmu pirms kreditora pastāvīgās dzīvesvietas maiņas, joprojām esot jāvērtē saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 1. punktu, ja attiecībā uz šo laikposmu vispār tiesai ir starptautiskā jurisdikcija Regulas Nr. 4/2009 3. panta izpratnē.

14. Apelācijas tiesa šo nolēmumu atstāja spēkā un piekrita pirmās instances tiesas norādītajam pamatojumam.

15. *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) ir jālemj par nepilngadīgās pārsūdzību par risinājumu, kas attiecas uz viņas prasību piešķirt uzturēšanas līdzekļus ar atpakaļejošu spēku.

IV. Prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

16. Šajos apstākļos *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1) Vai [Hāgas 2007. gada protokola] 4. panta 2. punktā noteiktā iesniedzējtiesas subsidiaritāte ir jāinterpretē tādējādi, ka tā ir piemērojama tikai tad, ja prasības pieteikums, uz kura pamata tiek uzsākta tiesvedība par uzturēšanas līdzekļu piedziņu, tiek iesniegts citā valstī, nevis tajā, kurā ir uzturēšanas līdzekļu kreditora pastāvīgā dzīvesvieta?

Ja atbilde uz šo jautājumu ir noliedzoša:

2) Vai [Hāgas 2007. gada protokola] 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka frāze “nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus” attiecas arī uz gadījumiem, kuros iepriekšējās dzīvesvietas tiesību aktos nav paredzētas tiesības uz uzturlīdzekļu piedziņu ar atpakaļejošu spēku tikai tāpēc, ka nav ievēroti konkrēti likumā paredzēti nosacījumi?

17. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā ir saņemts 2017. gada 15. februārī.

18. Savus rakstveida apsvērumus iesniedza Vācijas valdība un Eiropas Komisija.

V. Analīze

A. Ievada piezīmes par Hāgas 2007. gada protokolu

19. Laikposmā pirms Regulas Nr. 4/2009 piemērošanas sākuma starptautisko jurisdikciju lietās par uzturēšanas saistībām regulēja Briseles konvencijas⁶ un Briseles I regulas⁷ jurisdikcijas noteikumi.

20. Regulas Nr. 4/2009 darbības joma tika attiecināta uz jurisdikcijas noteikumiem lietās par uzturēšanas saistībām, izslēdzot no Briseles sistēmas⁸ lietas par šīs kategorijas saistībām.

6 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.).

7 Padomes (EK) Regula Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.).

8 Skat. Regulas Nr. 4/2009 68. panta 1. punktu un minētās regulas preambulas 44. apsvērumu.

21. Tomēr Regulā Nr. 4/2009 nav noteikumu, kas tieši noteiktu uzturēšanas saistībām piemērojamos tiesību aktus. Līdz šim šī problemātika netika regulēta arī citos Savienības starptautisko privāto tiesību aktos, kuros šo saistību kategorija skaidri bija izslēgta no to darbības jomas⁹.

22. Atbilstoši sākotnējām prognozēm kolīziju normas, kas nosaka uzturēšanas saistībām piemērojamos tiesību aktus, bija jāiekļauj Regulā Nr. 4/2009¹⁰. Taču tas varēja apgrūtināt regulas pieņemšanu, tāpēc ka atsevišķas dalībvalstis nevēlējās pieņemt regulu, kurā ietvertas kolīziju normas. Tostarp minēto iemeslu dēļ, izstrādājot regulu, tika nolemts, ka kolīziju normas var tikt saskaņotas, izmantojot konvencijas instrumentu, t.i., Hāgas 2007. gada protokolu¹¹. Saskaņīgo likumdošanas pasākumu rezultātā, no vienas puses, Kopiena pievienojās Hāgas 2007. gada protokolam¹²; no otras puses, Regulā Nr. 4/2009 tika iekļauts noteikums, saskaņā ar kuru uzturēšanas saistībām piemērojami tiesību akti ir nosakāmi saskaņā ar minēto protokolu¹³.

B. Par Tiesas kompetenci interpretēt Hāgas 2007. gada protokola noteikumus

23. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu pirms apjomīgas pamatojuma daļas ir norādīti iesniedzējtiesas apsvērumi par Tiesas kompetenci sniegt Hāgas 2007. gada protokola interpretāciju. Iesniedzējtiesa norāda, ka Regulas Nr. 4/2009 15. pantā ir ietverta skaidra atsauce uz Hāgas 2007. gada protokolu, un tas ļauj Tiesai sniegt minētā protokola normu interpretāciju. Tāpat iesniedzējtiesa, līdzīgi kā Komisija, norāda, ka Kopiena ir ratificējusi Hāgas 2007. gada protokolu, kas arī pamatojot Eiropas Savienības Tiesas kompetenci sniegt atbildi uz prejudiciāliem jautājumiem, kuri attiecas uz šo tiesību aktu.

24. Šajā kontekstā vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 267. panta pirmās daļas b) punktu Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus tostarp par Savienības iestāžu vai struktūru veikto tiesību aktu interpretāciju.

25. Ar 2009. gada 30. novembra lēmumu¹⁴, kas pieņemts, pamatojoties tostarp uz EKL 300. panta 2. punkta pirmās daļas otro teikumu un 300. panta 3. punkta pirmo daļu, Padome apstiprināja Hāgas 2007. gada protokolu Kopienas vārdā.

9 Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV 2008, L 177, 6. lpp.) 1. panta 2. punkta b) apakšpunktu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II") (OV 2007, L 199, 40. lpp.), 1. panta 2. punkta a) apakšpunktu, kuros no minēto regulu darbības jomas ir izslēgtas attiecīgi līgumsaistības un ārpuslīgumiskas saistības, "kas izriet no ģimenes attiecībām un no attiecībām, kuru ietekmi saskaņā ar tiesību aktiem, kas piemērojami šādām attiecībām, uzskata par pielīdzināmu, tostarp uzturēšanas saistībām". Arī Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā (OV 1980, L 266, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Romas konvencija"), kuras darbības joma pēc būtības pārklājas ar Romas I regulu, no tās darbības jomas skaidri bija izslēgtas līgumsaistības, kas attiecas uz "tiesībām un pienākumiem, kas izriet no ģimenes, vecāku un bērnu, laulības vai radniecības attiecībām, tostarp bērnu, kas dzimuši ārpus laulības, uzturēšanas pienākumiem" (1. panta 2. punkta b) apakšpunkta trešais ievilkums).

10 Padomes Regulas priekšlikumā par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (COM(2005) 649, galīgā redakcija, lieta 2005/0259 (CNS), turpmāk tekstā – "Regulas Nr. 4/2009 projekts") bija iekļauta III nodaļa "Piemērojami tiesību akti", kurā bija norādīti atsevišķi noteikumi par uzturēšanas saistībām piemērojamo tiesību aktu noteikšanu (Regulas Nr. 4/2009 projekta 12.–21. pants).

11 M. Župan, "Innovations of the 2007 Hague Maintenance Protocol", no: P. Beaumont, B. Hess, L. Walker, S. Spancken (red.), *The Recovery of Maintenance in the EU and Worldwide*, Hart Publishing, Oksforda – Portlenda, 2014, 313. lpp. Jurisdikcijas noteikumu un kolīzijas normu iekļaušana divos atsevišķos tiesību aktos ļauj atsevišķām dalībvalstīm pievienoties Regulai Nr. 4/2009, tajā pašā laikā neuzņemoties pienākumu piemērot Hāgas 2007. gada protokola kolīzijas normas (skat. P. Beaumont, "International Family Law in Europe – the Maintenance Project, the Hague Conference and the EC: A Triumph of Reverse Subsidiarity", no: *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 2009, 73. sēj., 3. burtnīca, 514. lpp.). Tā notika ar Lielbritāniju, kas beigās pievienojās Regulai Nr. 4/2009, taču joprojām nav Hāgas 2007. gada protokola dalībniece.

12 Skat. šo secinājumu 25. punktu.

13 Skat. Regulas Nr. 4/2009 15. pantu. Plašāk par konvencijas normu iekļaušanu Eiropas Savienības kolīziju normās skat. P. A. de Miguel Asensio, J. S. Bergé, "The Place of International Agreements and European Law in a European Code of Private International Law", no: M. Fallon, P. Lagarde, S. Poillot Peruzzetto (red.), *Quelle architecture pour un code européen de droit international privé?*, Peter Lang, Frankfurt pie Mainas, 2011, 187. un nākamās lpp.

14 Skat. šo secinājumu 2. zemsvirtras piezīmi.

26. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nolīgums, kuru Padome noslēgusi atbilstoši EKL 300. pantam, attiecībā uz Kopienu ir akts, kuru pieņēmusi kāda no tās iestādēm, to Līguma noteikumu izpratnē, kuros noteikts Tiesas kompetences apjoms, izskatot lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu¹⁵.

27. Tagad jautājumi par starptautisku nolīgumu noslēgšanu Eiropas Savienības vārdā ir regulēti LESD 218. pantā. Procedūrā, kuras rezultātā Savienība noslēdz starptautisku nolīgumu, un tās sekās nav ieviestas izmaiņas, kuru dēļ līdzšinējā Tiesas judikatūra attiecībā uz šiem jautājumiem būtu zaudējusi savu nozīmi. Turklāt LESD 216. panta 2. punktā – kas atbilst EKL 300. panta 7. punktam – ir noteikts, ka Savienības noslēgtie nolīgumi ir saistoši Savienības iestādēm un tās dalībvalstīm. Tādējādi šāda nolīguma normas no to stāšanās spēkā brīža ir Savienības tiesību sistēmas neatņemama daļa un šīs tiesību sistēmas ietvaros Tiesas kompetencē ir pieņemt prejudiciālu nolēmumu par šī nolīguma interpretāciju.

C. Par pirmo jautājumu

1. Ievada piezīmes

28. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas gūt skaidrību, vai Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts ir piemērojams tiesvedībā tās dalībvalsts tiesā, kurā uzturēšanas līdzekļu kreditoram ir pastāvīgā dzīvesvieta.

29. Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar *A. Bonomi* paskaidrojošā ziņojuma¹⁶ 63. punktu tās tiesas valsts tiesību aktu subsidiārā piemērošana, kas spriež, pamatojoties uz Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktu, esot izmantojama tikai tad, ja tiesvedība par uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu tiek uzsākta citā, nevis kreditora pastāvīgās dzīvesvietas valstī. Pretējā gadījumā tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā kreditoram ir pastāvīgā dzīvesvieta, jeb – saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 1. punktu – tiesību akti, kas ir principiāli piemērojami uzturēšanas saistībām. Tādēļ Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts var būt piemērojams, kad tiesvedību par uzturēšanas saistībām uzsāk parādnieks vai kad tiesvedība tiek uzsākta citas valsts kompetentajā izstādē, nevis tajā, kurā kreditoram ir pastāvīgā dzīvesvieta.

30. Atsaucoties uz minētajiem paskaidrojošā ziņojuma fragmentiem, iesniedzējtiesa norāda arī, ka tās ieskatā tie ir formulēti, pieņemot, ka kreditors nav mainījis savu pastāvīgo dzīvesvietu. Tādēļ neesot skaidrības par to, vai Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts ir jāpiemēro gadījumam, kad kreditors maina savu pastāvīgo dzīvesvietu uz citu valsti un pats vēršas savas jaunās pastāvīgās dzīvesvietas tiesā ar prasību par uzturlīdzekļu piedziņu ar atpakaļejošu spēku par laikposmu pirms kreditora pastāvīgās dzīvesvietas maiņas.

31. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, kādi ir nosacījumi Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta piemērošanai tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti. Līdz ar to ierosinu, lai Tiesa, atbildot uz jautājumu, izskaidrotu, kādi ir šīs normas piemērošanas nosacījumi situācijā, kad kreditors maina pastāvīgo dzīvesvietu un pēc tam prasa no parādnieka uzturēšanas līdzekļus ar atpakaļejošu spēku.

¹⁵ Skat. spriedumu, 2009. gada 22. oktobris, *Bogiatzi* (C-301/08, EU:C:2009:649, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁶ *A. Bonomi* paskaidrojošais ziņojums par Hāgas 2007. gada Protokolu, *Actes et documents de la Vingt et unième session de la Conférence de La Haye (2007)*, pieejams arī elektroniski: <https://www.hcch.net/fr/publications-and-studies/details4/?pid=4898&dtid=3>.

2. Vācijas valdības nostāja

32. Vācijas valdība uzskata, ka, sniedzot atbildi uz pirmo prejudiciālo jautājumu, nebūtu jāaprobežojas ar Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 2. punkta un 4. panta 2. punkta gramatisko interpretāciju. Šī tiesību akta sistēma un mērķis novedot pie secinājuma, ka Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts ir piemērojams tikai tad, ja tiesai, kurā kreditors vērsas ar prasību par uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu ar atpakaļejošu spēku, bija jurisdikcija izskatīt lietu par uzturēšanas līdzekļiem tajā laikposmā.

33. Minētā valdība norāda, ka Hāgas 2007. gada protokolā iekļauto koliziju normu pamatā esot pieņēmums, ka starp faktisko stāvokli, no kura kreditors iegūst savas tiesības prasīt uzturēšanas līdzekļus, un to izvērtēšanai piemērojamajiem tiesību aktiem ir jābūt saiknei. Uz analoģu pieņēmumu esot balstīti arī jurisdikcijas noteikumi. Tādējādi noteiktai saiknei esot jābūt arī starp valsti, kuras tiesu kompetencē ir uzturēšanas līdzekļu lietu izskatīšana, un faktisko stāvokli, no kura kreditors iegūst savas tiesības prasīt minētos līdzekļus.

3. Komisijas nostāja

34. Komisija uzskata, ka Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts var tikt piemērots katrā tiesvedībā, tostarp tās valsts tiesās, kurā kreditoram ir pastāvīgā dzīvesvieta. Tas attiecoties arī uz situācijām, kad kreditors prasa uzturēšanas līdzekļus ar atpakaļejošo spēku.

35. Komisija uzskata, ka *A. Bonomi* paskaidrojošā ziņojuma 63. punktā – uz kuru iesniedzējtiesa atsaucas lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu – nav noteikta Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta darbības joma, bet ir norādīti gadījumi, kad minētā norma var būt lietderīga uzturēšanas saistību kreditoram.

36. Komisija īpaši norāda, ka nosacījums, kas ļauj piemērot tiesas, kura izskata lietu, atrašanās valsts tiesību aktus atbilstoši Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktam, ir nespēja iegūt uzturēšanas līdzekļus, “pamatojoties uz [šī protokola] 3. pantā minētajiem tiesību aktiem”. Komisijas ieskatā tas nozīmē, ka Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts attiecas ne tikai uz tiesību aktiem, kas noteikti kā piemērojamie, ne vien pamatojoties uz minētā protokola 3. panta 1. punktu, bet arī pamatojoties uz tā 3. panta 2. punktu. Komisijas ieskatā pie tādiem pašiem secinājumiem noved šīs normas teleoloģiskā interpretācija. Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta mērķis esot labvēlīgāka attieksme pret atsevišķām kreditoru kategorijām salīdzinājumā ar minētā protokola 3. pantā paredzētajiem risinājumiem, kas attiecas uz uzturēšanas saistību kreditoriem kopumā.

4. Pirmā jautājuma analīze

a) Gramatiskā interpretācija

37. Es galvenokārt vēlos norādīt, ka, pamatojoties uz Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta gramatisko interpretāciju, uz pirmo jautājumu bez salīdzinoši lielām grūtībām varētu sniegt atbildi, kas sakrīt ar Komisijas nostāju, un noteikt, ka Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts var būt piemērojams katrā tiesvedībā, tostarp tās valsts tiesās, kurā kreditoram ir pastāvīgā dzīvesvieta. Tāds pats secinājums rastos vēl jo vairāk, pamatojoties uz pieņēmumu, ka ir jā rūpējas tikai par uzturēšanas saistību kreditora interesēm. Tomēr, manuprāt, šāda nostāja, šķiet, ir balstīta uz pārāk pavisu Hāgas 2007. gada protokola lasījumu un izvērtēšanu, neņemot vērā secinājumus, kas izriet no sistēmiskas un teleoloģiskas interpretācijas.

38. Pamatojoties uz Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktu, Komisija izdara secinājumu, ka tiesas, kas izskata lietu, atrašanās vietas tiesību akti var būt piemērojami kreditora pašreizējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts un kreditora līdzšinējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktu vietā, jo šādi būtu saprotams apgalvojums, kas attiecas uz “[Hāgas protokola] 3. pantā minētajiem tiesību aktiem”.

39. Neesmu pilnīgi pārliecināts, vai minētais arguments patiešām apstiprina to, ka Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktā noteiktajā normā ir noteikts, kā jārikojas, kad kreditors maina savu pastāvīgo dzīvesvietu un pēc tam prasa uzturēšanas līdzekļus ar atpakaļejošu spēku par laikposmu pirms kreditora pastāvīgās dzīvesvietas maiņas. Kaut arī pašā Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktā nav citu norādījumu, kas ļautu ieņemt viennozīmīgu nostāju šajā jautājumā, pārējo šī protokola 4. panta punktu analīze rada zināmas šaubas.

40. Piemēram, ja kreditors vērsas pret parādnieku tās valsts kompetentajā iestādē, kurā parādniekam ir pastāvīgā dzīvesvieta, tad saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 3. punktu vispirms ir jāpiemēro *lex fori*. Ja kreditors, pamatojoties uz šiem tiesību aktiem, nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka, piemēro “tās valsts tiesību aktus, kurā ir kreditora pastāvīgā dzīvesvieta”, nevis minētā protokola 3. pantā norādītās valsts tiesību aktus, kā tas paredzēts protokola 4. panta 2. punktā. Es šaubos, vai – pamatojoties uz gramatisko interpretāciju, kas ir Komisijas argumentācijas pamatā, – šādā gadījumā būtu jāignorē Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 2. punkts un jāpiemēro tikai tās valsts tiesību akti, kurā kreditoram ir pašreizējā pastāvīgā dzīvesvieta, pat ja kreditors ir mainījis pastāvīgo dzīvesvietu.

41. Vēršu arī uzmanību uz to, ka, ja kreditors, pamatojoties uz Hāgas 2007. gada protokola 3. pantā un 4. panta 2. un 3. punktā minētajiem tiesību aktiem, nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka, Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 4. punktā ir ļauts piemērot uzturēšanas saistību pušu kopīgās pilsonības valsts tiesību aktus. Tomēr minētajā normā nav noteikts, kā rīkoties gadījumos, kad kreditors prasa uzturēšanas līdzekļus par laikposmu, kurā parādnieks ieguvis pilsonību, kas iepriekš jau bijusi kreditoram. Turklāt nav atbildes uz jautājumu, vai parādnieka pilsonības zaudēšana rada sekas ar atpakaļejošu spēku, kā rezultātā kreditors nevar atsaukties uz Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 4. punktu pat attiecībā uz laikposmu, kurā kreditoram un parādniekam bija kopīgā pilsonība¹⁷.

42. Neesmu pārliecināts, vai šādas problēmas var izlemt, atsaucoties vienīgi uz gramatisko interpretāciju.

43. Šaubas par Komisijas argumentiem, kura atsaucas uz gramatisko interpretāciju, ir jo vairāk pamatotas, ievērojot, ka Komisijas nostājas pieņemšanas dēļ var rasties situācija, kad uzturēšanas līdzekļi ar atpakaļejošu spēku tiks izvērtēti, pamatojoties uz tiesību aktiem, kas tajā laikā pēc būtības nevarēja būt šīm saistībām piemērojami saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola kolīziju normām. Tie varēja būt tiesību akti, kas tajā laikposmā nekādi nebija saistīti ar uzturēšanas saistību pušu ģimenes situāciju. Tādējādi tie būtu tiesību akti, kuru piemērošanu abas saistību puses nevarēja tajā laikā paredzēt.

¹⁷ Šeit ir jāņem vērā, ka pieņēmums, ka parādnieka vai kreditora pilsonības iegūšana vai zaudēšana rada sekas ar atpakaļejošu spēku, var novest pie kreditoram nelabvēlīgiem regulējumiem. Saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 6. pantu parādnieks var apstrīdēt kreditora prasību, pamatojoties uz to, ka šāda saistība “nav paredzēta” nedz parādnieka pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktos, nedz – ja parādniekam un kreditoram ir kopēja pilsonība – pušu kopīgās pilsonības valsts tiesību aktos. Ja tāda apstākļu maiņa, ar ko tiek noteikts viens no šajā normā norādītajiem piemērojamiem tiesību aktiem, radītu arī sekas ar atpakaļejošu spēku, tad parādnieks, mainot pastāvīgo dzīvesvietu vai pilsonību, varētu traucēt kreditoram celt prasības arī attiecībā uz laikposmu pirms šādas maiņas.

44. Vēlētos uzsvērt, ka šādu situāciju, šķiet, atspoguļo pamatlietas apstākļi. Nav norāžu, kas ļautu pieņemt, ka – ja nebūtu notikusi nepilngadīgās pastāvīgās dzīvesvietas maiņa un tā rezultātā Austrijas tiesas nebūtu ieguvušas jurisdikciju lietā¹⁸ – laikposmā no 2013. gada 1. jūnija līdz 2015. gada 27. maijam Austrijas tiesību akti varētu būt piemērojami, lai izvērtētu uzturēšanas saistības, kas pienākas minētajai nepilngadīgajai no tēva¹⁹. Tāpat nešķiet, ka puses būtu varējušas izvēlēties Austrijas tiesību aktus kā strīdīgajām uzturēšanas saistībām piemērojamos tiesību aktus²⁰.

45. Tāpēc uzskatu, ka, ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, pirmais prejudiciālais jautājums ir jāanalizē, šim nolūkam izmantojot citas metodes, nevis gramatiskās interpretācijas metodi.

46. Turklāt neuzskatu, ka var aprobežoties ar Hāgas 2007. gada protokola kolīziju normu analīzi, neizvērtējot Regulas Nr. 4/2009 jurisdikcijas noteikumus. Tieši tie nosaka, kuras no dalībvalstīm tiesai vai tiesām ir jurisdikcija konkrētas lietas izskatīšanai. Tādējādi jurisdikcijas noteikumi netieši nosaka tiesas, kas izskata lietu, atrašanās valsts piemērojamos tiesību aktus Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta izpratnē.

b) Sistēmiskā interpretācija

1) Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta darbības joma pārējo šā protokola normu kontekstā

47. Ņemot vērā šo secinājumu 39.–42. punktā izklāstītos apsvērumus, ir jāatzīst, ka Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktā nav nekādu norāžu, kas ļautu viennozīmīgi noteikt, kādās situācijās šī norma ir piemērojama. Šādas norādes ir sniegtas tikai Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta analizē, skatot to kopā ar pārējiem šā protokola un Regulas Nr. 4/2009 noteikumiem.

48. No vienas puses, Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts nav piemērojams, ja kreditors vērsas ar prasību par uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu tās valsts tiesā, kurā parādniekam ir pastāvīgā dzīvesvieta. Šādas situācijas ietilpst Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 3. punkta piemērošanas jomā. No otras puses, kad lieta par uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu tiek uzsākta kreditora pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesā, tiesas, kas izskata lietu, atrašanās valsts tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā kreditoram ir pastāvīgā dzīvesvieta, proti, – saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 1. punktu – uzturēšanas saistībām principiāli piemērojami tiesību akti. Šādos gadījumos tātad nevar runāt par tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību aktu subsidiāro piemērošanu atbilstoši Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktam.

49. Tas nozīmē, ka Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta piemērojamības joma ir salīdzinoši šaura. Šī norma var tikt ņemta vērā, kad uzturēšanas saistību lieta tiek izskatīta citā valstī, nevis tajā, kurā pastāvīgā dzīvesvieta ir vai nu parādniekam (jo tad ir jāpiemēro Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 3. punkts), vai arī kreditoram (jo tad Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta piemērošana, ņemot vērā, ka tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā kreditoram ir pastāvīgā dzīvesvieta, būtu neefektīva).

18 Tāpat vēršu uzmanību, ka iesniedzējtiesa norāda, ka ar 2015. gada 18. maija prasības pieteikumu kreditors uzsāka Austrijas tiesā tiesvedību par uzturēšanas līdzekļu piedziņu, kaut gan pastāvīgā dzīvesvieta kreditoram šajā valstī bija no 2015. gada 28. maija. Tādēļ nav skaidrs, uz kāda pamata Austrijas tiesa uzskatīja, ka tai ir starptautiska jurisdikcija šīs lietas izskatīšanai. Šim apstāklim piemīt tikai ierobežota nozīme minētās tiesvedības kontekstā, tāpēc ka tikai ar 2016. gada 18. maija – proti, jau pēc pastāvīgās dzīvesvietas maiņas – iesniegumu kreditors papildināja savu prasību tādējādi, ka pieprasīja uzturēšanas līdzekļu izmaksu ar atpakaļejošu spēku par laikposmu, uz kuru attiecas abi prejudiciālie jautājumi. Tādējādi, ja kreditors būtu uzsācis atsevišķas tiesvedības par uzturēšanas līdzekļu piedziņu ar atpakaļejošu spēku, Austrijas tiesa – kā kreditora pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesas – kompetencē neapšaubāmi būtu izskatīt šo lietu atbilstoši Regulas Nr. 4/2009 3. panta a) punktam.

19 Skat. šo secinājumu 58. un 59. punktu, kuros īsumā ir izklāstīti Hāgas 2007. gada protokolā norādītie piesaistes kritēriji, ar kuriem nosakāmi uzturēšanas saistībām piemērojami tiesību akti.

20 Skat. šo secinājumu 60. punktu, kurā izklāstītas Hāgas 2007. gada protokola kolīziju normas, kas ļauj izvēlēties uzturēšanas saistībām piemērojamos tiesību aktus.

2) Regulā Nr. 4/2009 iekļauto jurisdikcijas noteikumu piesaistes kritēriji

50. Uzturēšanas saistību lietās tiesu starptautisko jurisdikciju nosaka Regulas Nr. 4/2009 jurisdikcijas noteikumi.

51. Regulas Nr. 4/2009 3. panta a) un b) punktā ir paredzēts, ka jurisdikcija ir atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesai vai tiesām – neatkarīgi no tā, vai atbildētājs ir kreditors vai parādnieks, – un kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesai. Šo dalībvalstu tiesu iestādes ir vispiemērotākās, lai izvērtētu kreditora vajadzības un parādnieka resursus, kā tām tas prasīts Hāgas 2007. gada protokola 14. pantā.

52. Papildus to valstu tiesām, kurās vienai no uzturēšanas saistību pusēm ir pastāvīgā dzīvesvieta, Regulas Nr. 4/2009 3. panta c) un d) punktā ir paredzēta iespēja izskatīt uzturēšanas saistību lietas tajās tiesās, kurām saskaņā ar to atrašanās valsts tiesību aktiem ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz personas juridisko statusu vai vecāku atbildību, “ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar tādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība”²¹.

53. Savukārt Regulas Nr. 4/2009 7. pantā ir paredzēts *forum necessitatis* tās dalībvalsts tiesām, kura ir “pietiekami saistīta” ar lietu gadījumā, ja nevienai citai no dalībvalsts tiesām nav jurisdikcijas saskaņā ar minētās regulas 3., 4., 5. un 6. pantu. Regulas Nr. 4/2009 preambulas 16. apsvērumā ir norādīts, ka minētās regulas 7. pantā norādītā saikne var rasties, ja kādai no pusēm ir tās tiesas valsts pilsonība. Līdzīgs risinājums ir paredzēts Regulas Nr. 4/2009 6. pantā. Ja nevienai no dalībvalsts tiesām nav jurisdikcijas saskaņā ar minētās regulas 3., 4. un 5. pantu un ja nevienai Lugāno konvencijas līgumslēdzējas valsts, kas nav dalībvalsts, tiesai nav jurisdikcijas atbilstīgi šīs konvencijas noteikumiem, tad jurisdikcija ir pušu kopīgās pilsonības dalībvalsts tiesām.

54. Regulas Nr. 4/2009 kontekstā pusēm gan ir iespēja izvēlēties tiesu, kurai ir jurisdikcija izskatīt uzturēšanas saistību lietas. Tomēr saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 4. panta 1. punktu šī izvēle ir ierobežota un principā attiecas uz to dalībvalstu tiesu vai tiesām, kuras ir zināmā mērā saistītas ar kreditoru vai parādnieku.

55. Pusēm izvēloties tiesu, nepastāv risks, ka – pamatojoties uz kolīziju normām, kas ir spēkā šīs tiesas atrašanās valstī, – tiks piemēroti tiesību akti, kuru piemērošanu viena no pusēm nevarēja paredzēt. Ja kreditors un parādnieks piekrit uzticēt uzturēšanas saistību lietu izskatīšanu konkrētai tiesai, tad viņi līdz ar to apstiprina iespēju piemērot tiesību aktus, kas saskaņā ar šīs tiesas atrašanās valsts kolīziju normām ir piemērojami tiesību akti. Tas pats arguments ir attiecināms uz Regulas Nr. 4/2009 5. pantu, kas attiecas uz jurisdikciju, balstoties uz atbildētāja ierašanos.

56. Tādēļ uzskatu, ka Regulas Nr. 4/2009 jurisdikcijas noteikumu pamatā ir pieņēmums, ka starp attiecīgajiem uzturēšanas līdzekļiem konkrētajā lietā un valstī, kuras tiesas kompetencē ir lietas izskatīšana, pastāv saikne. Šai saiknei ir jābūt pietiekami ciešai, lai tā ļautu abām uzturēšanas saistību pusēm paredzēt, kuras dalībvalsts tiesās var tikt celta prasība par šiem līdzekļiem²².

21 Šādās lietās jurisdikciju nosaka, pamatojoties uz Padomes Regulu (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.). Attiecībā uz personas juridisko statusu (laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzišanu par neesošu) tiesas jurisdikcija atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta a) apakšpunktam tiek iedalīta, pamatojoties uz kritērijiem, kuros galvenokārt ņemta vērā laulāto vai viena no tiem pašreizējā vai agrākā pastāvīgā dzīvesvieta, bet vecāku atbildības jomā jurisdikcijas noteikumu pamati atbilstoši šīs regulas preambulas 12. apsvērumam ir izstrādāti, ņemot vērā bērna prioritārās intereses un, it īpaši, tuvuma kritēriju. Skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *A* (C-184/14, EU:C:2015:479, 37. punkts). Jurisdikcijas piesaistes kritēriji, uz kuriem balstās tiesu starptautiskā jurisdikcija lietās par laulību šķiršanu, laulāto atšķiršanu un laulības atzišanu par neesošu, kā arī lietās par vecāku atbildību, arī atspoguļo pieņēmumu, ka tiesas, kurām ir jurisdikcija, ir tās valsts tiesas, kura zināmā mērā ir saistīta ar pušu dzīves situāciju.

22 *A. Bonomi* paskaidrojošā ziņojuma 60. punktā ir norādīts, ka *lex fori* piemērošana ļauj tiesai, kas izskata lietu, piemērot tai pazīstamākos tiesību aktus, kas kreditoriem sniedz iespēju ātrāk un lētāk saņemt tiesas spriedumus. Tomēr šie apsvērumi – ko atzīmēja arī Komisija – neattiecas uz *lex fori* kā tāda piemērošanas pamatojumu, bet uz pastāvīgās dzīvesvietas piesaistes kritērija pārākumu pār pušu kopīgās pilsonības piesaistes kritēriju. Tiesas, kas izskata lietu, atrašanās valsts tiesību aktu priekšrocība pār pušu kopīgās pilsonības valsts tiesību aktiem ir arī tāda, ka tie – kā norādīts doktrīnā – precīzāk atspoguļo uzturēšanas saistību pušu dzīves apstākļus. Skat. L. Walker, *Maintenance and Child Support in Private International Law*, Hart Publishing, Oksforda – Portlenda, 2015, 81. lpp.

57. Tādējādi, pateicoties Regulas Nr. 4/2009 jurisdikcijas noteikumiem, tiesas, kas izskata lietu, atrašanās valsts tiesību akti, kas var tikt piemēroti saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktu, ir tās valsts tiesību akti, kas zināmā mērā ir saistīti ar konkrētajā tiesvedībā prasītajiem uzturēšanas līdzekļiem.

3) Hāgas 2007. gada protokola kolīziju normu piesaistes kritēriji

58. Saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 1. punktu uzturēšanas saistības principā reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā ir kreditora pastāvīgā dzīvesvieta. Tie ir tās valsts tiesību akti, kas ir cieši saistīti ar uzturēšanas saistībām, jo tajos ir ņemti vērā, it īpaši, kreditora dzīves apstākļi vietā, kur uzturēšanas līdzekļi tiek izmantoti viņa vajadzību apmierināšanai. Līdz ar to es piekrītu nostājai, ko pauž Vācijas valdība, kas uzskata, ka uz saikni starp piemērojamiem tiesību aktiem un situāciju, no kuras kreditors iegūst tiesības uz uzturēšanas līdzekļiem, norāda arī Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 2. punkts. Ja kreditors maina pastāvīgo dzīvesvietu, tad mainās arī faktori, kas ietekmē viņa vajadzības, kuras uzturēšanas līdzekļiem būtu jāapmierina. Pateicoties Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 2. punktam, šādu faktoru maiņa tiek atspoguļota, nosakot uzturēšanas saistībām piemērojamos tiesību aktus.

59. Līdzīgi secinājumi rodas, analizējot Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 3. un 4. punktu, kuros ir paredzēta attiecīgi parādnieka pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktu piemērojamība, kā arī kreditora un parādnieka kopīgo personīgo tiesību aktu piemērojamība (pilsonības piesaistes kritērijs). Valsts, kurā parādniekam ir pastāvīgā dzīvesvieta, ir saistīta ar uzturēšanas saistību pušu dzīves situāciju vismaz tiktāl, ciktāl tas attiecas uz parādnieka iespējām apmierināt kreditora vajadzības. Savukārt Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 4. punktā minētajiem pušu kopīgās pilsonības valsts tiesību aktiem nav jābūt saistītiem ar pušu pašreizējo dzīves situāciju. Tomēr joprojām tie tiek noteikti kā piemērojami tiesību akti, pamatojoties uz kādu pastāvīgu apstākli, kas parasti ir zināms abām uzturēšanas saistību pusēm un kuram piemīt saikne ar pušu dzīves situāciju.

60. Tāpat piemērojamo tiesību aktu izvēle atbilstoši Hāgas 2007. gada protokola 8. pantam ir ierobežota ar to valstu tiesību aktiem, kuras ir zināmā mērā saistītas ar uzturēšanas saistību pušu ģimenes situāciju²³. Izvēloties piemērojamos tiesību aktus, tomēr nerodas bažas, ka piemērojami tiesību akti būs tādi tiesību akti, kuru piemērošanu puses nevarēja paredzēt. Tādējādi, izvēloties piemērojamos tiesību aktus, šai saiknei nav jābūt tikpat ciešai kā saiknei, uz kuru ir balstītas Hāgas 2007. gada protokola 3. un 4. panta kolīziju normas.

61. Hāgas 2007. gada protokolā norādīto kolīziju normu sistēmiskā interpretācija tātad noved pie secinājuma, ka – līdzīgi kā Regulas Nr. 4/2009 jurisdikcijas noteikumi – tās ir balstītas uz pieņēmumu, ka uzturēšanas saistībām piemērojami tiesību akti ir jānosaka, izmantojot apstākļus, kas zināmā mērā ir saistīti ar faktisko situāciju, uz kuru attiecas konkrētas uzturēšanas saistības tādējādi, lai šādu tiesību aktu piemērošanu varētu paredzēt abas uzturēšanas saistību puses.

²³ Tādos apstākļos kā iesniedzējtiesas tiesvedībā aplūkotie piemērojamo tiesību aktu izvēli tāpat nepieļautu Hāgas 2007. gada protokola 8. panta 3. punkta noteikumi, kas izslēdz iespēju veikt piemērojamo aktu izvēli "uzturēšanas saistībām pret personām, kas vēl nav sasniegušas 18 gadu vecumu". Savukārt Hāgas 2007. gada protokola 7. pantā paredzēto iespēju izvēlēties tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību aktus kā konkrētai tiesvedībai piemērojamos tiesību aktus ierobežo Regulas Nr. 4/2009 normas, saskaņā ar kurām ir nosakāmas iestādes, kurām ir jurisdikcija veikt konkrētu tiesvedību. Tāpat vēršu uzmanību, ka saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 5. pantu jurisdikcija ir jebkuras dalībvalsts tiesai, kurā atbildētājs ierodas. Man ir šaubas par to, kādas sekas kolīziju kontekstā radītu šāda jurisdikcijas atzišana dalībvalsts tiesai, ja šīs dalībvalsts tiesību akti pēc tam būtu piemērojami saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktu. Tāpat vēršu uzmanību, ka tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkotie atbildētāja ierašanās tiesā un turpmāka tiesas, kas izskata lietu, atrašanās valsts tiesību aktu piemērošana atbilstoši Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktam zināmā mērā būtu pretrunā minētā protokola 8. panta 3. punktā norādītajam aizliegumam veikt piemērojamo tiesību aktu izvēli.

c) *Teleoloģiskā interpretācija*

62. Turpinājumā ir jāsniedz atbilde uz jautājumu, vai valsts, kura nav būtiski saistīta ar uzturēšanas līdzekļu faktisko stāvokli, tiesību aktu piemērošana nav pretrunā uzturēšanas saistību jurisdikcijas noteikumu un kolīziju normu mērķiem.

1) *Pareizas tiesvedības veicināšana kā Regulas Nr. 4/2009 jurisdikcijas noteikumu mērķis*

63. Ņemot vērā Regulas Nr. 4/2009 preambulas 15. apsvērumu, minētās regulas jurisdikcijas noteikumu mērķis bija pielāgot Briseles sistēmas normas tādējādi, lai tās aizsargātu uzturēšanas līdzekļu kreditoru intereses un veicinātu pareizu tiesvedību Eiropas Savienībā.

64. *Sanders & Huber* spriedumā²⁴ Tiesai jau bija iespēja precizēt, ka mērķis veicināt pareizu tiesvedību ir jāuzlūko nevis vienīgi no maksimāli racionalizētā tiesu organizācijas skatpunkta, bet arī no lietas dalībnieku – neatkarīgi no tā, vai ir runa par prasītāju vai atbildētāju –, kuriem ir jābūt iespējai īstenot it īpaši vienkāršu iespēju vērsties tiesā un jurisdikcijas noteikumu paredzamību, interešu skatupunkta.

65. Šajā ziņā vēl viennozīmīgāku nostāju pauda ģenerālvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] secinājumu fragmentā, uz kuru Tiesa atsaucās iepriekš minētajā sprieduma fragmentā. Ģenerālvokāts norādīja, ka lietas dalībnieku interešu ievērošanai ir jānodrošina jurisdikcijas paredzamība, nosakot ciešu saikni starp tiesu un strīdu²⁵.

66. Uz faktu, ka jābūt saiknei starp faktisko situāciju, kas ir uzturēšanas saistību lietas pamatā, un jurisdikcijas noteikšanu, Tiesa netieši norādīja arī spriedumā *A*²⁶. Lemjot par to, vai uzturēšanas saistību prasība par bērnu ir jāizskata tās dalībvalsts tiesai, kurā tiek celta prasība attiecībā uz tādu laulāto atšķiršanu vai šķiršanu, kas ir nepilngadīga bērna vecāki, vai citas dalībvalsts tiesai, kurā tiek skatīta prasība par vecāku atbildību attiecībā uz šo pašu bērnu, Tiesa deva priekšroku otrajam risinājumam. Starp šādas nostājas ieņemšanas iemesliem Tiesa norādīja, ka tieši tā tiesa, kas izskata prasību par vecāku atbildību attiecībā uz nepilngadīgu bērnu, labāk pārzina būtiskos elementus viņa pieteikuma par uzturēšanas līdzekļu piešķiršanu izvērtēšanai²⁷.

67. Regulas Nr. 4/2009 jurisdikcijas noteikumi – ņemot vērā arī no teleoloģiskās interpretācijas izrietošos secinājumus –, šķiet, ir balstīti uz pieņēmumu, ka uzturēšanas līdzekļu lieta būtu jāizskata tās valsts tiesai vai tiesām, ar kuru konkrētā lieta ir pietiekami saistīta, lai nodrošinātu, ka starptautiskā jurisdikcija būs paredzama abām uzturēšanas saistību pusēm.

2) *Hāgas 2007. gada protokola kolīziju normu mērķis*

68. Viens no būtiskākajiem kolīziju normu mērķiem ir nodrošināt, lai konkrētai faktiskajai situācijai piemērojami tiesību akti būtu paredzami. Šīs normas var izpildīt minēto funkciju it īpaši tad, ja konkrētās valsts tiesību akti tiek noteikti par piemērojamiem tiesību aktiem, izmantojot apstākļus, kas zināmā mērā ir saistīti ar faktisko situāciju.

24 Spriedums, 2014. gada 18. decembris (C-400/13 un C-408/13, EU:C:2014:2461, 29. punkts).

25 Skat. ģenerālvokāta N. Jēskinena secinājumus apvienotajās lietās *Sanders & Hubner* (C-400/13 un C-408/13, EU:C:2014:2171, 69. punkts).

26 Spriedums, 2015. gada 16. jūlijs (C-184/14, EU:C:2015:479).

27 Spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, *A* (C-184/14, EU:C:2015:479, 44. punkts).

69. Tomēr Hāgas 2007. gada protokola 4. panta nosaukums neatstāj šaubas par tā funkciju protokolā norādīto kolīziju normu sistēmā. Minēto normu sauc “īpaši noteikumi par labu dažiem kreditoriem”. Tā ir piemērojama tikai attiecībā uz atsevišķām uzturēšanas saistībām²⁸, tostarp tām, ko pieprasa vecāki bērnu vārdā. Hāgas 2007. gada protokola 4. panta mērķis neapšaubāmi bija nodrošināt atsevišķiem kreditoriem iespēju iegūt uzturēšanas līdzekļus, lai gan tas nav paredzēts šādiem līdzekļiem principā piemērojamajos tiesību aktos.

70. Tomēr atsevišķos Hāgas 2007. gada protokola noteikumos nepārprotami ir norāde uz tiekšanos saglabāt līdzsvaru starp uzturēšanas saistību pušu interesēm. Kaut arī šie regulējumi principā neattiecas uz uzturēšanas līdzekļiem, kas prasīti no vecākiem bērnu vārdā, tomēr tie ir piemērojami attiecībā uz citiem Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 1. punktā minētajiem privileģētajiem kreditoriem. Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta interpretācija, kuru pieņems Tiesa, attieksies arī uz šiem gadījumiem. Līdz ar to neuzskatu, ka, interpretējot minētā protokola 4. panta 2. punktu, būtu jāņem vērā tikai pamatlietas konteksts.

71. Piemēram, Hāgas 2007. gada protokola 6. pantā parādniekam ir ļauts apstrīdēt kreditora prasību, pamatojoties uz to, ka šādas saistības nav paredzētas nedz parādnieka pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktos, nedz pušu kopējās pilsonības valsts tiesību aktos, ja tāda kopīga pilsonība ir konstatēta. Savukārt Hāgas 2007. gada protokola 8. panta 5. punktā ir paredzēts, ka izvēlētie tiesību akti nav piemērojami tad, ja, piemērojot šos izvēlētos tiesību aktus, iznākums varētu būt acīmredzami netaisnīgs vai nepamatots attiecībā uz kādu no pusēm, izņemot gadījumus, kad izveles brīdī puses ir bijušas pilnībā par to informētas un apzinājušās izveles sekas.

72. Līdz ar to neuzskatu, ka Hāgas 2007. gada protokols ir balstīts uz pieņēmumu, ka katrā ziņā ir jādod priekšroka uzturēšanas saistību kreditoram salīdzinājumā ar parādnieku, neņemot vērā šādas rīcības sekas. Tādējādi Komisijas nostāja nešķiet pamatota no teleoloģiskās interpretācijas skatpunkta.

d) Vēsturiskā interpretācija

73. Argumentus par labu nepieciešamībai pēc saiknes starp dzīves situāciju un tai piemērojamajiem tiesību aktiem apstiprina arī Regulas Nr. 4/2009 likumdošanas materiāli.

74. Viens no Regulas Nr. 4/2009 izstrādāšanas mērķiem – līdzās pilsoņu dzīves atvieglošanai un uzturēšanas līdzekļu piedziņas izpildes efektivitātes nodrošināšanai – bija vairot tiesisko noteiktību²⁹. Tika pieņemts, ka kolīziju normas ir jāformulē tādējādi, lai tiesas lemtu, balstoties uz materiālajām tiesībām, kurām ir “visciešākā saikne ar situāciju”, nevis “piemērojot likumu, kuram nav pietiekami ciešas saiknes ar attiecīgo ģimenes situāciju”³⁰.

75. Šis pieņēmums tika atspoguļots Regulas Nr. 4/2009 projektā, kas – gandrīz līdz likumdošanas darbu beigām – ietvēra kolīziju normas, kas paredzēja ciešu saikni starp faktisko situāciju un valsti, kuras tiesību akti ir piemērojami tās izvērtēšanai³¹.

76. Visbeidzot kolīziju normas netika iekļautas pašā Regulā Nr. 4/2009 un tika nolemts tās saskaņot, izmantojot konvencijas instrumentu. Tomēr neuzskatu, ka Savienības likumdevējs ir atkāpies no sākotnējiem pieņēmumiem un nolēmis iekļaut Hāgas 2007. gada protokolu Savienības kolīziju normu sistēmā, lai gan protokols nav balstīts uz pieņēmumu par ciešas saiknes vajadzību starp faktisko situāciju, no kuras kreditors iegūst tiesības prasīt uzturēšanas līdzekļus, un valsti, kuras tiesību akti ir

28 Skat. Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 1. punkta a)–c) apakšpunktu.

29 Regulas Nr. 4/2009 projekta paskaidrojuma raksts (iepriekš minēts 10. zemsvītras piezīmē), 1.2.2. punkts, 5. lpp.

30 Regulas Nr. 4/2009 projekta paskaidrojuma raksts, 1.2.2. punkts, 6. lpp.

31 Nenorādot kolīziju normu, kurām būtu jābūt iekļautām Regulā, turpmāko gaitu, atgādināšu tikai minētās Regulas Nr. 4/2009 projekta 13. panta 3. punktu. Šajā noteikumā bija paredzēta tās valsts tiesību aktu subsidiāra piemērošana, kura ir cieši saistīta ar uzturēšanas saistībām, ja saskaņā ar piemērojamajiem tiesību aktiem, kas noteikti atbilstoši kolīziju normām, kreditors nav varējis iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka.

piemērojami tās izvērtēšanai. Savienības likumdevējs drīzāk uzskatīja, ka Hāgas 2007. gada protokols atbilst šīm gaidām. Šo secinājumu 22. punktā jau izskaidroju, ka būtisks iemesls, kas mudināja Savienības likumdevēju izmantot konvencijas instrumentu, bija grūtības saistībā ar pārrunām par regulu, kurā tiktu iekļautas ar uzturēšanas saistībām saistītās kolīziju normas, un tās ieviešanu.

e) Secinājumi attiecībā uz pirmo jautājumu

77. Ievērojot iepriekš minēto argumentāciju un ņemot vērā neapmierinošus gramatiskās interpretācijas rezultātus, kā arī viennozīmīgus no sistēmiskās interpretācijas (ko apstiprina vēsturiskā interpretācija) izrietošos secinājumus, kuriem nav pretrunā teleoloģiskā interpretācija, uzskatu, ka Hāgas 2007. gada protokola kolīziju normas ir balstītas uz pieņēmumu, ka uzturēšanas līdzekļu izvērtēšanai piemērojamiem tiesību aktiem ir jābūt tās valsts tiesību aktiem, kura ir saistīta ar faktisko situāciju, uz kuru attiecas minētie līdzekļi, vismaz tādā mērā, ka gan kreditors, gan parādnieks var paredzēt, ka šie tiesību akti tiks noteikti kā uzturēšanas saistībām piemērojami tiesību akti.

78. Ņemot vērā, ka Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktā ir paredzēta tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību aktu subsidiāra piemērošana, tad tiem ir jābūt tās valsts tiesību aktiem, kas ir vai – ja uzturēšanas līdzekļu izmaksa tiek prasīta ar atpakaļejošu spēku pēc kreditora pastāvīgās dzīvesvietas maiņas – bija saistīta ar faktisko situāciju, no kuras kreditors iegūst tiesības prasīt uzturēšanas līdzekļus. Uz šādu statusu var pretendēt tās valsts tiesību akti, kuras tiesām bija jurisdikcija izskatīt uzturēšanas līdzekļu lietas laikposmā, uz kuru attiecas šie līdzekļi.

79. Kaut gan pati piemērojamo tiesību aktu noteikšana, nosaucot tos par “tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību aktiem”, tieši nenorāda uz šo tiesību aktu saikni ar konkrēto faktisko situāciju, nepieciešamība pēc šādas saiknes esamības izriet no Regulas Nr. 4/2009 jurisdikcijas noteikumiem, kas var tikt piemēroti. Savukārt šie noteikumi, kā jau minēts iepriekš, ir balstīti uz pieņēmumu, saskaņā ar kuru uzturēšanas līdzekļu lietas izskata tās valsts tiesas, ar kuru šādi uzturēšanas līdzekļi ir saistīti.

80. Tādējādi, pirmkārt, par piemērojamiem tiesību aktiem tiek izmantoti tie tiesību akti, kas ir ciešāk saistīti ar dzīves situāciju, kurā uzturēšanas līdzekļu mērķis ir apmierināt kreditora vajadzības. Tādējādi tie vislabāk atspoguļo būtiskākos apstākļus uzturēšanas saistību kontekstā, it īpaši kreditora dzīves apstākļus, kā arī viņa vajadzības, kas ir izveidojušās minētajos apstākļos, paša parādnieka iespējas vai – vispārīgāk – šādu saistību pušu ģimenes situāciju. Uzturēšanas līdzekļu prasības ar atpakaļejošu spēku pamatotības izvērtēšana principā ir jāveic it kā retrospektīvi, attiecībā uz tā brīža apstākļiem, kurā uzturēšanas līdzekļi bija paredzēti kreditora vajadzību apmierināšanai. To, vai tā būtībā ir, beigu beigās tomēr nosaka uzturēšanas saistībām piemērojami tiesību akti, kā arī tiesas, kas izskata lietu, atrašanās vietā spēkā esošie procesuālie noteikumi.

81. Otrkārt, pateicoties tam, kolīziju normas pilda savu galveno funkciju, proti, nodrošina konkrētas faktiskās situācijas izvērtēšanai piemērojamo tiesību aktu paredzamību.

82. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu, lai – ņemot vērā manu piedāvājumu pārformulēt pirmo prejudiciālo jautājumu – Tiesa sniegtu uz to šādu atbildi: Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību akti – ja kreditors prasa uzturēšanas līdzekļus no parādnieka par pagājušu laikposmu – ir piemērojami, ja: 1) šis kreditors uzsāk tiesvedību par uzturēšanas līdzekļiem citā, nevis parādnieka pastāvīgās dzīvesvietas valstī; 2) kreditors nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka, pamatojoties uz savas pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, kas kā piemērojami ir noteikti saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 1. un 2. punktu; 3) tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kuras tiesām bija jurisdikcija izskatīt uzturēšanas līdzekļu lietas laikposmā, uz kuru attiecas šie līdzekļi. Šie apstākļi ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

D. Par otro jautājumu

83. Ar otro jautājumu – kas uzdots gadījumā, ja uz pirmo jautājumu Tiesa sniegtu noraidošu atbildi, – iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kā ir jāinterpretē Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts, ciktāl minētajā noteikumā ir paredzēts, ka tiesas, kas izskata lietu, atrašanās vietas tiesību akti ir piemērojami, ja “kreditors, pamatojoties uz [šī protokola] 3. pantā minētajiem tiesību aktiem, nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka”.

84. Turpmākā apspriešana var būt būtiska iesniedzējtiesai, ja Tiesa sniegtu atbildi uz otro prejudiciālo jautājumu.

85. Otrā prejudiciālā jautājuma kontekstā iesniedzējtiesa norāda, ka Vācijas tiesību aktos uzturēšanas līdzekļu piedziņas prasība principā nevar tikt celta ar atpakaļejošu spēku. Atkāpes no šī principa ir regulētas *BGB* 1613. pantā. Saskaņā ar minētā panta 1. punktu atkāpes no šī principa veido situācijas, kad parādnieks ir aicināts sniegt informāciju par saviem ienākumiem un resursiem, lai pierādītu tiesības uz uzturēšanas līdzekļiem, ja parādnieks ir nokavējis saistību izpildi, vai gadījumā, ja ir sāka prasības piešķirt uzturēšanas līdzekļus izskatīšana tiesā. Iesniedzējtiesa šajā kontekstā norāda, ka pamatlietā pastāv tiesības uz uzturēšanas līdzekļiem, tomēr kreditors nav nosūtījis parādniekam oficiālo brīdinājumu, kas izraisītu parādnieka nokavējumu.

86. Vācijas valdība un Komisija – atsaucoties uz *A. Bonomi* paskaidrojošo ziņojumu – šajā jautājumā ir vienisprātis un dod priekšroku plašai Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta norādītā uzturēšanas līdzekļu iegūšanas nespējas nosacījuma interpretācijai.

87. *A. Bonomi* paskaidrojošā ziņojuma 61. punktā ir izskaidrots, ka frāze “nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka” attiecas ne tikai uz gadījumiem, kad principā piemērojamajos tiesību aktos vispār nav paredzēti uzturēšanas līdzekļi, bet arī uz situācijām, kad šādu uzturēšanas līdzekļu iegūšanas nespēja izriet no likumā norādīto nosacījumu neizpildes. Minētajā paskaidrojošajā ziņojumā tas ir parādīts ar tāda noteikuma piemēru, kurā ir paredzēts, ka uzturēšanas saistības pret bērnu beidzas, tam sasniedzot 18 gadu vecumu.

88. Jāmin arī, ka Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts atbilst Hāgas 1973. gada konvencijas regulējumiem³². Minētās konvencijas 6. pantā arī bija ļauts iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka, pamatojoties uz kreditora pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem vai pušu kopīgās pilsonības valsts tiesību aktiem.

89. Hāgas 2007. gada protokola apsvērumos ir norādīta atsauce uz Hāgas 1973. gada konvenciju. Tādējādi vismaz zināmā mērā Konvencijas noteikumi bija iedvesmas avots Hāgas 2007. gada protokola noteikumiem.

90. *M. Verwilghen* Hāgas 1973. gada konvencijas paskaidrojošā ziņojuma³³ 145. punktā ir norādīts, ka – ievērojot minētās konvencijas 6. pantu – tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību akti var tikt piemēroti, ja netiek izpildīti piemērojamo tiesību aktu paredzētie likumā norādītie nosacījumi. Šai vispārīgajai piezīmei ir norādīts piemērs, kas attiecas uz piemērojamo tiesību aktu regulējumu, kurā nav paredzēts uzturēšanas saistību pienākums starp adopcijas pusēm, ja vien adoptētais nav pārtraucis saikni ar bioloģisko ģimeni.

³² Hāgas 1973. gada 2. oktobra Konvencija par uzturēšanas saistībām piemērojamajiem tiesību aktiem (konvencijas teksts ir pieejams elektroniski: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=86>; turpmāk tekstā – “Hāgas 1973. gada konvencija”).

³³ M. Verwilghen, *Rapport explicatif sur les Conventions-Obligations alimentaires de 1973, Actes et documents de la Douzième session de la Conférence de La Haye (1972)*, IV sēj., Obligations alimentaires, 384.–465. lpp., pieejams arī elektroniski (franču un angļu valodā): <https://www.hcch.net/fr/publications-and-studies/details4/?pid=2946>.

91. *A. Bonomi* un *M. Verwilghen* paskaidrojošajos ziņojumos ir vienādi pieņemts, ka, ja netiek izpildīts likumā norādītais nosacījums, no kura ir atkarīgs, vai var tikt prasīti uzturēšanas līdzekļi no parādnieka, uzturēšanas saistību novērtēšanai var tikt piemērots *lex fori*.

92. Turklāt nosacījuma “nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka” plašā interpretācija atspoguļo Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkta *ratio legis*, proti, tādu situāciju novēršanu, kurās kreditoram, kas pieskaitāms kādai no šā panta 1. punktā minētajām kategorijām, nebūtu iespējams iegūt uzturēšanas līdzekļus.

93. Pamatlietā nespēja iegūt uzturēšanas līdzekļus, pamatojoties uz Vācijas tiesību aktiem, gan izriet no fakta, ka kreditors nav veicis konkrētas darbības, kas ir likumisks nosacījums, lai prasītu uzturēšanas līdzekļus par pagājušu laikposmu. Tomēr nekas nenorāda uz to, ka kreditora bezdarbības gadījumi nav iekļauti Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktā, lai zināmā mērā sankcionētu kreditora bezdarbību saskaņā ar uzturēšanas saistībām principā piemērojamiem tiesību aktiem.

94. Turklāt Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktā norādītā nosacījuma par nespēju iegūt uzturēšanas līdzekļus plašās interpretācijas apstiprināšanu ir grūti uzskatīt par kreditora pārmērīgas privilēģēšanas pazīmi. Šādu nostāju apliecina divi argumenti.

95. Pirmkārt, abu pušu interešu līdzsvara saglabāšana šajā jomā ir iespējama, pateicoties Hāgas 2007. gada protokola 6. pantam. Saskaņā ar šo noteikumu ir iespējams apstrīdēt kreditora prasību, pamatojoties uz to, ka šāda saistība – kas nav saistība pret bērniem, kura izriet no attiecībām starp vecākiem un bērniem³⁴, – “nav paredzēta” nedz parādnieka pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktos, nedz pušu kopējās pilsonības valsts tiesību aktos, ja tāda kopēja pilsonība ir konstatēta. Lai gan šim noteikumam ir stingra redakcija, kas, šķiet, attiecas tikai uz gadījumiem, kad uzturēšanas saistības “nav paredzētas”, *A. Bonomi* paskaidrojošā ziņojuma 108. punktā ir norādīts, ka šis nosacījums ir jāsaprot tāpat kā Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktā norādītais nosacījums. Ja Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktā minētais nosacījums tiek interpretēts plaši, tad tāpat ir jāinterpretē arī minētā protokola 6. panta nosacījums.

96. Otrkārt, iespēju ļaunprātīgi izmantot nosacījuma par nespēju iegūt no parādnieka uzturēšanas līdzekļus plašo interpretāciju ierobežo arī manis iepriekš piedāvātā atbilde uz pirmo prejudiciālu jautājumu. Kreditora darbības, kas vērstas uz to, lai panāktu konkrētas valsts tiesas vai tiesu jurisdikciju ar nolūku pēc tam piemērot šīs valsts tiesību aktus saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punktu, nesniedz vēlamo rezultātu, ja vien tās nav tiesa vai tiesas, kurām līdz šim bija jurisdikcija izskatīt konkrēto lietu.

97. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, ierosinu, lai – gadījumā, ja Tiesa atbild uz otro prejudiciālu jautājumu, – Tiesa sniegtu šādu atbildi uz šo jautājumu: Hāgas 2007. gada protokola 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā noteikumā iekļautā frāze “nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus” attiecas arī uz situācijām, kad kreditora līdzšinējās dzīvesvietas tiesību aktos nav paredzēta iespēja efektīvi prasīt uzturēšanas līdzekļus par pagājušu laikposmu tikai tāpēc, ka nav izpildīts likumā norādīts nosacījums, piemēram, *BGB* 1613. panta 1. punktā noteiktie nosacījumi.

³⁴ Hāgas 2007. gada protokola 6. pants nav piemērojams attiecībā uz uzturēšanas saistībām starp laulātajiem, bijušajiem laulātajiem vai par neesošu atzītas laulības pusēm. Tomēr īpašas apstrīdēšanas tiesības, kas piešķirtas šo saistību kategoriju pusēm, ir regulētas Hāgas 2007. gada protokola 5. pantā.

VI. Secinājumi

98. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, ierosinu Tiesai sniegt šādas atbildes uz *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) uzdotajiem jautājumiem:

- 1) 4. panta 2. punkts Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokolā par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem, kas ir Padomes 2009. gada 30. novembra Lēmuma 2009/941/EK pielikums, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību akti – ja kreditors prasa uzturēšanas līdzekļus no parādnieka par pagājušu laikposmu – ir piemērojami, ja: 1) šis kreditors uzsāk tiesvedību par uzturēšanas līdzekļiem citā, nevis parādnieka pastāvīgās dzīvesvietas valstī; 2) kreditors nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus no parādnieka, pamatojoties uz savas pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, kas kā piemērojamie ir noteikti saskaņā ar Hāgas 2007. gada protokola 3. panta 1. un 2. punktu; 3) tiesas, kas izskata lietu, valsts tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kuras tiesām bija jurisdikcija izskatīt uzturēšanas līdzekļu lietas laikposmā, uz kuru attiecas šie līdzekļi. Šie apstākļi ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 2) Hāgas 2007. gada Protokola par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka frāze “nevar iegūt uzturēšanas līdzekļus” attiecas arī uz gadījumiem, kuros iepriekšējās dzīvesvietas tiesību aktos nav paredzētas tiesības uz uzturlīdzekļu piedziņu par pagājušu laikposmu tikai tāpēc, ka nav ievēroti likumā noteikti nosacījumi.